

กสทศ.

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร
(Executive Summary)

โครงการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ
และสังคมของโครงการเน็ตประชารัฐ
และการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐาน
โดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม

พฤษภาคม 2566

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

โครงการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของโครงการเน็ตประชารัฐ
และการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม

เสนอ

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

โดย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พฤษภาคม 2566

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

Executive Summary

โครงการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของโครงการเน็ตประชารัฐ และการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) ให้ดำเนินโครงการ “โครงการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของโครงการเน็ตประชารัฐและการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม” โดยได้รับทุนวิจัยจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.) ตามสัญญาเลขที่ B61-6-(1)-001 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ระยะเวลาการดำเนินงาน 3 ปี

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ มีเนื้อหาโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. ผลการเก็บข้อมูลภาคสนาม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลภาคสนามตามเป้าหมาย 1,500 หมู่บ้าน ซึ่งผลการสำรวจได้ดำเนินการเสร็จสิ้นจำนวน 1,603 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 106.9 ของเป้าหมาย โดยประกอบไปด้วยหมู่บ้านที่ติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของโครงการเน็ตประชารัฐ จำนวน 822 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 104.4 ของเป้าหมาย โครงการ USO พื้นที่ห่างไกล (โซน C) จำนวน 642 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 107 ของเป้าหมาย และโครงการ USO พื้นที่ชายขอบ (โซน C+) จำนวน 139 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 123 ของเป้าหมาย อีกทั้งสามารถเก็บข้อมูลได้ตามการกระจายตัวของหมู่บ้านในแต่ละภาค ไม่ต่ำกว่าเป้าหมายในทุกภาค

การสำรวจข้อมูลการใช้บริการอินเทอร์เน็ตของโครงการเน็ตประชารัฐและ USO ในการศึกษาเป็นการสำรวจในระยะเวลา 2 ปี โดยแบ่งการสำรวจเป็นสองครั้ง เพื่อจัดทำเป็นข้อมูลที่เก็บตัวอย่างซ้ำ (Panel data) ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อที่จะสามารถเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงได้ระหว่างสองช่วงเวลาในบุคคลเดียวกัน ซึ่งการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลทั้งในกลุ่มผู้ใช้บริการและไม่ใช้บริการจากโครงการ แล้วการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เป็นการเก็บซ้ำบุคคลเดิมอีกครั้งหนึ่งเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงว่ายังใช้บริการอยู่หรือไม่ หรือไม่ได้ใช้บริการแล้ว และในกลุ่มที่ยังไม่ได้ใช้บริการในปีที่ 1 ได้หันมาใช้บริการในปีที่ 2 หรือไม่ หรือยังคงไม่ใช้บริการในปีที่ 2 ข้อมูล Panel data เช่นนี้จะทำให้สามารถศึกษาเหตุผลปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้ ทั้งนี้ได้เก็บข้อมูลจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 20,763 คน ในปีที่ 1 และ 26,833 คน ในปีที่ 2 โดยมีอัตราการเก็บข้อมูลซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 99.03

2. ผลการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม

ประเด็นสำคัญที่วิเคราะห์ได้จากข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามประกอบด้วยข้อมูลจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐและ USO (แบบสอบถามชุด A) ผู้ที่ไม่ได้ใช้บริการฯ (แบบสอบถามชุด B) และผู้นำชุมชน (แบบสอบถามชุด C)

เนื้อหาสำคัญประกอบด้วยคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรม ทักษะ ทักษะ ความคิดเห็น และการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้หรือไม่ใช้บริการเน็ตประชารัฐและ USO

ผลการวิเคราะห์ที่สำคัญคือ โครงการเน็ตประชารัฐและ USO เป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับกลุ่มคนที่มีโอกาสน้อยกว่าทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ไม่มีกำลังซื้อเนื่องจากมีรายได้น้อย หรือยังอายุน้อยไม่ได้อยู่ในวัยทำงานทำให้ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง ที่พึ่งพาการใช้อินเทอร์เน็ตของโครงการฯ อย่างมาก

ไม่เพียงเท่านั้น อินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐและ USO เปิดโอกาสให้สตรีได้สร้างรายได้เป็นช่องทางให้คนที่มีการอบรมแล้วได้หารายได้เสริมเพื่อจุนเจือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจอันเกิดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านอินเทอร์เน็ตให้กับผู้ปกครองที่บุตรหลานต้องเรียนออนไลน์เป็นเวลานาน

อินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐและ USO ยังส่งเสริมคนที่ต้องการฝึกฝนทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ จากคนที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อนที่จะมีโครงการฯ เข้ามายังชุมชนก็ได้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ตเหมือนกันกับคนอื่น จากคนที่ไม่ใช้อินเทอร์เน็ตประจำที่ใช้ในที่พัก ก็สามารถใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแบบไม่จำกัดปริมาณได้ คนเหล่านี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าได้รับโอกาสนั้น และระบุว่าอินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ เป็นที่พึ่งของพวกเขาเมื่อไม่มีอินเทอร์เน็ตจากแหล่งอื่น โดยพบว่าหากไม่มีอินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ ก็ไม่สามารถไปใช้อินเทอร์เน็ตจากแหล่งอื่น

คนที่ได้ประโยชน์มากอีกกลุ่มหนึ่งคือ คนที่มีความชอบที่จะแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เมื่อมีช่องทางการค้นคว้าหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่ให้บริการจากโครงการฯ จึงได้รับประโยชน์เป็นอย่างมาก ไม่เพียงเท่านั้น คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำเอาความรู้หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากอินเทอร์เน็ตมาใช้สร้างสรรค์ผลงานของตนเองยิ่งเป็นกลุ่มคนที่ได้ประโยชน์อย่างยิ่งจากทางโครงการฯ ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าคนเหล่านี้มีความเปิดกว้างทางความคิดยอมรับที่จะใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ และมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการฯ และนโยบายการลงทุนด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

ครูและหมอเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ประโยชน์มากเพราะว่าอินเทอร์เน็ตของโครงการฯ เข้าไปถึงยังโรงเรียนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในบางพื้นที่ที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตเข้าถึงเลย อินเทอร์เน็ตจากทางโครงการฯ เป็นที่พึ่งเดียวสำหรับการติดต่อสื่อสารระหว่างหมอที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่อันห่างไกลและชายขอบที่จะสื่อสารกับหมอคนอื่นได้อย่างทันท่วงทีเมื่อมีความจำเป็นต้องตรวจผู้ป่วยในอาการที่ไม่คุ้นเคย

ครูได้ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเตรียมสอนและเป็นช่องทางในการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับเด็กนักเรียนที่ดูเหมือนจะไม่สามารถมีความทัดเทียมกันทางการศึกษากับนักเรียนในเมืองใหญ่ให้สามารถรู้สึกได้ถึงความเท่าเทียมกัน

ในภาพรวม อินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐและ USO จะวัดความสำเร็จจากคนส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้ เพราะคนส่วนใหญ่มีความสามารถที่จะใช้อินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่หรืออินเทอร์เน็ตประจำที่ซึ่งจ่ายได้ด้วยการซื้อของตัวเอง จึงอาจจะไม่เห็นความสำคัญของการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกันและไม่มีค่าใช้จ่าย แต่สำหรับคนส่วนน้อยในประเทศที่ถือว่ามีโอกาสที่น้อยกว่า ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อน หรือใช้อินเทอร์เน็ตที่คุณภาพไม่ดี ไม่มีเงินเติมค่าอินเทอร์เน็ตได้มากนัก และไม่มีกำลังซื้อที่จะใช้อินเทอร์เน็ตประจำที่เหมือนกับคนอื่น หรือถึงจะมีกำลังซื้อที่ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ที่ไกลจากความเจริญของตัวเมือง คนเหล่านี้เห็นคุณค่าของการให้บริการอินเทอร์เน็ตของทางโครงการมาก และวางแผนอินเทอร์เน็ตของโครงการฯ ที่ติดตั้งในชุมชนของตนเอง

อย่างน้อยที่สุด ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามได้บ่งชี้ให้เห็นถึงความรู้สึกของคนหลายคนที่เคยไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ตของโครงการฯ แต่เมื่อไม่มีเงินเติมค่าอินเทอร์เน็ตก็ต้องหันมาพึ่งพาอินเทอร์เน็ตของโครงการฯ และที่น่าสนใจมากอีกกรณีหนึ่งคือ เมื่อไฟฟ้าในหมู่บ้านดับ ผู้คนจะทยอยมาใช้อินเทอร์เน็ตของโครงการฯ เพราะเป็นที่เดียวที่ยังมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ใช้ได้

ในบรรดาผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด กลุ่มคนที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการในปีแรกแต่หันมาใช้ในปีที่สองเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดแต่น่าสนใจที่สุด คนกลุ่มนี้เมื่อได้เห็นประโยชน์ของการใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการแล้ว ปรากฏว่าสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมได้มากกว่ากลุ่มอื่น และยังมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ท้ายที่สุด ผู้ที่ได้ประโยชน์เป็นอย่างมากจากโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงคือผู้ที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมน้อย ซึ่งทำให้การดำเนินงานของโครงการฯ เพื่อมุ่งการลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital divide) สามารถบรรลุผลให้เป็นจริงขึ้นมาได้

3. ผลการประเมินความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม

3.1 การประเมินความมีประสิทธิภาพ

การประเมินความมีประสิทธิภาพจะเน้นไปที่การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยวัตถุประสงค์ของโครงการการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) ประกอบด้วย

1. เพื่อให้ประชาชนทุกคน รวมถึงผู้ด้อยโอกาสในสังคมและประชาชนในชนบทห่างไกล สามารถเข้าถึงบริการโทรคมนาคมพื้นฐานได้โดยสะดวกในอัตราค่าบริการที่เหมาะสม

2. เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศอย่างเท่าเทียมกันทั่วทั้งประเทศ

3. เพื่อลดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประชาชน (Digital divide)

4. เพื่อจัดตั้งศูนย์อินเทอร์เน็ตโรงเรียน ชุมชน และสังคม ภายใต้ชื่อ “ศูนย์ USO Net” โดยมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานที่ขาดแคลนและมีอุปสรรคในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้มีโอกาสในการเข้าถึงบริการเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านศูนย์ USO Net

ผลการประเมินประสิทธิผลที่สำคัญประกอบด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเข้าถึงบริการโทรคมนาคม

ผู้ให้บริการทั้งในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบมีความเห็นว่าการให้บริการของโครงการ USO ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้โดยสะดวกและไม่มีค่าใช้จ่ายในระดับดี (8.21 คะแนน สำหรับพื้นที่ห่างไกล และ 8.07 คะแนน สำหรับพื้นที่ชายขอบ) มีความพึงพอใจของประชาชนต่อนโยบายในการมุ่งลงทุนสร้างโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ในระดับดี (8.38 คะแนน สำหรับพื้นที่ห่างไกล และ 8.32 คะแนน สำหรับพื้นที่ชายขอบ)

ผลจากการสำรวจพบว่า ความพึงพอใจในคุณภาพของบริการด้านต่าง ๆ ในการให้บริการอินเทอร์เน็ตของโครงการ USO ในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบอยู่ในระดับดี (คะแนนระหว่าง 7.00 – 8.99 คะแนน) โดยเรื่องที่ได้คะแนนมากที่สุดคือ ความพึงพอใจในเรื่องความง่ายในการสมัครและการเข้าใช้งานแต่ละครั้ง รองลงมาคือ ความพึงพอใจในเรื่องความรวดเร็วในการใช้บริการ ไม่ต้องรอคอยนาน และการมีขั้นตอนการเข้าใช้บริการที่ไม่ยุ่งยาก ทั้งนี้โดยภาพรวมได้รับความพึงพอใจเท่ากับ 7.88 คะแนน สำหรับพื้นที่ห่างไกล และ 7.82 คะแนน สำหรับพื้นที่ชายขอบ

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ

การให้บริการอินเทอร์เน็ตของโครงการ USO ได้ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเท่าเทียมกันในระดับดี ทั้งในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบ (7.60 คะแนน สำหรับพื้นที่ห่างไกล และ 7.67 คะแนน ในพื้นที่ชายขอบ) โดยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนั้นการให้บริการฯ ยังสามารถกระตุ้นให้ประชาชนแสวงหาและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตในระดับดี ทั้งในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบ (7.45 คะแนน สำหรับพื้นที่ห่างไกล และ 7.38 คะแนน ในพื้นที่ชายขอบ) โดยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การให้บริการอินเทอร์เน็ตของโครงการ USO ได้เปิดโอกาสช่วยให้ประชาชนเข้าถึงสารสนเทศจนกระทั่งมีศักยภาพเพิ่มขึ้นในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ การศึกษา การสาธารณสุข การเกษตร และการค้าขายออนไลน์ ฯลฯ ระดับปานกลาง ทั้งในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบ (6.59 คะแนน สำหรับพื้นที่

ห่างไกล และ 6.80 คะแนน ในพื้นที่ชายขอบ) แต่พบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพื้นที่ชายขอบสามารถช่วยในเรื่องนี้ได้มากกว่า

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การลดความเหลื่อมล้ำด้านดิจิทัล (Digital divide)

การให้บริการอินเทอร์เน็ตของโครงการ USO ช่วยลดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์สื่อสาร และอินเทอร์เน็ตของประชาชน (Digital divide) ได้ในระดับดี ทั้งในพื้นที่ห่างไกล และพื้นที่ชายขอบ (7.37 คะแนน สำหรับพื้นที่ห่างไกล และ 7.48 คะแนน ในพื้นที่ชายขอบ) โดยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไม่เพียงเท่านั้น การให้บริการของโครงการฯ ยังช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึง บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้โดยสะดวกและไม่มีค่าใช้จ่ายได้ในระดับดี ทั้งในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบ (8.15 คะแนน สำหรับพื้นที่ห่างไกล และ 8.08 คะแนน ในพื้นที่ชายขอบ)

นอกจากนั้น โครงการ USO ยังช่วยสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนในการเข้าถึง บริการต่างๆ ของภาครัฐได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันในระดับดี ทั้งในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบ (7.61 คะแนน สำหรับ พื้นที่ห่างไกล และ 7.66 คะแนน ในพื้นที่ชายขอบ)

การลดช่องว่าง Digital divide ทางหนึ่งที่โครงการ USO สามารถช่วยได้คือ การช่วยให้ประชาชนที่ยังไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อนได้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ต ผลจากการสำรวจพบว่า มีผู้ที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อน ก่อนที่จะมีโครงการ USO ประมาณร้อยละ 5.8 ของผู้ใช้บริการของโครงการฯ ทั้งหมด ทั้งนี้ในพื้นที่ห่างไกลก็มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 5.8 เช่นกัน ในขณะที่พื้นที่ชายขอบมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 6.1

นอกจากนั้น โครงการ USO ยังสามารถช่วยให้ประชาชนที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตที่คุณภาพไม่ค่อยดีมาก่อนได้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพดี เพราะว่าการใช้อินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพที่ไม่ดีทำให้ความสามารถในการใช้ประโยชน์น้อยกว่าผู้ที่มีอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพดี จึงอาจเป็นเหตุที่จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ ซึ่งสืบเนื่องจากความเหลื่อมล้ำของคุณภาพของอินเทอร์เน็ตที่ใช้

การลดช่องว่าง Digital divide อีกทางหนึ่งที่โครงการ USO สามารถช่วยได้คือ การช่วยให้ประชาชนที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตประจำที่ใช้ในที่พักได้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ สาเหตุที่ช่วยได้เพราะว่าการใช้อินเทอร์เน็ตประจำที่มีข้อดีคือ สามารถใช้ปริมาณอินเทอร์เน็ตได้ไม่จำกัด (Unlimited) ในความเร็วที่ไม่ลดลง ทำให้สามารถดาวน์โหลดและอัปโหลดไฟล์ขนาดใหญ่ได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างต่อเนื่องยาวนานโดยไม่ได้มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การให้บริการศูนย์ USO Net

ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่อาคารศูนย์ USO Net มีความเห็นว่าการให้บริการนี้สามารถช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้โดยสะดวกและไม่มีค่าใช้จ่ายในระดับดี (8.73 คะแนน) และมีความพึงพอใจต่อนโยบายในการมุ่งลงทุนสร้างโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงโดยใช้งบประมาณจากกองทุน USO ในระดับดี (8.87 คะแนน)

ผู้ใช้บริการศูนย์ USO Net มีความพึงพอใจต่อคุณภาพในภาพรวมของการให้บริการอินเทอร์เน็ตจากการให้บริการศูนย์ USO Net ในระดับดี (8.78 คะแนน) โดยจำแนกเป็นความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ความง่ายในการสมัครและการเข้าใช้งานแต่ละครั้ง มีความพึงพอใจในระดับดี (8.74 คะแนน)

ความสามารถเข้าใช้บริการได้รวดเร็ว ไม่ต้องรอคอยนาน และมีขั้นตอนการเข้าใช้บริการไม่ยุ่งยาก มีความพึงพอใจในระดับดี (8.77 คะแนน)

ความเร็วและความแรงของสัญญาณอินเทอร์เน็ต มีความพึงพอใจในระดับดี (8.51 คะแนน)

สัญญาณอินเทอร์เน็ตสามารถเชื่อมต่อได้ง่าย ไม่หลุดบ่อย มีความพึงพอใจในระดับดี (8.34 คะแนน)

ความพอใจในเรื่องระยะทางและระยะเวลาในการเดินทางจากที่พักมายังจุดติดตั้งที่ใช้เป็นประจำ มีความพึงพอใจในระดับดี (7.22 คะแนน)

ผลที่พบจากการสำรวจแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการศูนย์ USO Net มีความพึงพอใจในคุณภาพของการใช้บริการศูนย์ USO Net เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบรรดานักเรียนและครูในพื้นที่ซึ่งไม่ได้มีอินเทอร์เน็ตจากแหล่งอื่นเข้าไปให้บริการ เพราะว่าเป็นบริการที่มาพร้อมกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ผู้ดูแล และอาคารที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างทันสมัย

การให้บริการศูนย์ USO Net เป็นที่พึงพาของผู้ใช้บริการค่อนข้างมาก เพราะเมื่อไม่มีบริการอินเทอร์เน็ตจากแหล่งอื่น ผู้ที่เคยใช้บริการศูนย์ USO Net ก็จะมาใช้บริการศูนย์ USO Net แทนในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 80.3 ของผู้ใช้บริการศูนย์ USO Net ทั้งหมด

โดยภาพรวมในด้านประสิทธิผลของการจัดให้มีบริการศูนย์ USO Net จะพบว่าผู้ใช้บริการให้คะแนนเพื่อวัดความสำเร็จด้านต่าง ๆ ดังนี้

การจัดให้มีบริการศูนย์ USO Net ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้โดยสะดวกและไม่มีค่าใช้จ่าย ได้คะแนนในระดับดี คือ 8.90 คะแนน

การจัดให้มีบริการศูนย์ USO Net ช่วยสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของภาครัฐได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ได้คะแนนในระดับดี คือ 8.63 คะแนน

การจัดให้มีบริการศูนย์ USO Net ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศอย่างเท่าเทียมกันได้คะแนนในระดับดี คือ 8.64 คะแนน

การจัดให้มีบริการศูนย์ USO Net ช่วยลดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำด้านดิจิทัล (Digital divide) ได้คะแนนในระดับดี คือ 8.26 คะแนน

การจัดให้มีบริการศูนย์ USO Net ช่วยเพิ่มศักยภาพในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ การศึกษา การสาธารณสุข การเกษตร และการค้าขายออนไลน์ ได้คะแนนในระดับดี คือ 7.66 คะแนน

การจัดให้มีบริการศูนย์ USO Net ทำให้ประชาชนอยากให้มีการขยายจุดให้บริการเพิ่มเติมอีก ได้คะแนนในระดับดีมาก คือ 9.15 คะแนน

ระดับคะแนนที่สูงเช่นนี้ทำให้เห็นว่าการให้บริการศูนย์ USO Net ภายใต้โครงการการจัดให้มีบริการ โทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) มีความสำเร็จและมีประสิทธิผลอย่างยิ่ง

3.2 การประเมินความมีประสิทธิภาพ

1) Benefit-Cost Ratio (B/C Ratio) ซึ่งวัดจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อเงินลงทุนของโครงการ USO ในพื้นที่ห่างไกล (Zone C) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.18 เท่า ถึง 0.48 เท่า ในขณะที่ในพื้นที่ชายขอบ (Zone C+) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.08 เท่า ถึง 0.21 เท่า ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเวลาที่ทำการสำรวจนั้น การดำเนินโครงการ ยังเพิ่งเริ่มต้นและยังไม่ถึงจุดคุ้มทุน

2) New Users Per Investment (NUPI) ซึ่งวัดจากจำนวนประชาชนที่ไม่เคยเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเลย แต่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้จากบริการโทรคมนาคมของโครงการฯ เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในการลงทุน ซึ่งพบว่าเงินลงทุน 1 ล้านบาทของโครงการ USO พื้นที่ห่างไกล (Zone C) จะให้โอกาสแก่คนที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อนเลยจำนวน 0.87 คนเป็นอย่างมาก และ 0.33 คนเป็นอย่างน้อย ในขณะที่เงินลงทุน 1 ล้านบาทของโครงการ USO พื้นที่ชายขอบ (Zone C+) จะให้โอกาสแก่คนที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อนเลยจำนวน 0.49 คนเป็นอย่างมาก และ 0.18 คนเป็นอย่างน้อย

3) Better Quality Per Investment (BQPI) ซึ่งวัดจากจำนวนประชาชนที่เคยเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ในคุณภาพที่ไม่ดี แต่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นได้จากบริการโทรคมนาคมของโครงการฯ เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในการลงทุน พบว่า โดยภาพรวมแล้ว การลงทุนสร้างโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงด้วยเงิน 1 ล้านบาทจะสามารถช่วยให้ผู้ที่เคยเข้าถึงอินเทอร์เน็ตแต่ในคุณภาพที่ไม่ดี แต่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นได้จากบริการโทรคมนาคมของโครงการฯ เป็นจำนวนเฉลี่ย 0.1136 คน เป็นอย่างมาก และ 0.0424 คน เป็นอย่างน้อย สำหรับโครงการ USO พื้นที่ห่างไกล (Zone C) และ 0.1130 คน เป็นอย่างมาก และ 0.0422 คน เป็นอย่างน้อย สำหรับโครงการ USO พื้นที่ชายขอบ (Zone C+)

4) Total Access Per Investment (TAPI) ซึ่งวัดจาก จำนวนประชาชนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้จากบริการโทรคมนาคมของโครงการฯ เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในการลงทุน ผลการคำนวณ ค่าตัวชี้วัด TAPI พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วการลงทุนสร้างโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงด้วยเงิน 1 ล้านบาท จะสามารถให้บริการได้กับผู้ให้บริการ 292 คน-วัน เป็นอย่างมาก และ 109 คน-วัน เป็นอย่างน้อย สำหรับโครงการ USO

พื้นที่ห่างไกล (Zone C) และ 779 คน-วัน เป็นอย่างมาก และ 291 คน-วัน เป็นอย่างน้อย สำหรับโครงการ USO พื้นที่ชายขอบ (Zone C+)

5) Digital Divide Alleviation (DDA) ซึ่งวัดจาก จำนวนประชาชนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้จากบริการโทรคมนาคมของโครงการฯ โดยวัดจากจำนวนผู้ลงทะเบียนสะสมในปีที่สอง (ประมาณการเฉพาะที่ยังเป็นผู้ใช้บริการที่ใช้อยู่เป็นประจำ) เทียบจำนวนประชากรไทยที่มีสัญชาติไทยทั้งหมด ภายใต้สมมติฐานว่าหากผู้ใช้บริการรายใหม่เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 10 ต่อวัน ทางโครงการ USO จะสามารถช่วยให้ประชาชนมากถึงร้อยละ 14.91 ของทั้งประเทศเข้าถึงและใช้บริการอินเทอร์เน็ตของทางโครงการฯ โดยเป็นการมีส่วนร่วมของโครงการในพื้นที่ห่างไกล (Zone C) ร้อยละ 11.94 และในพื้นที่ชายขอบ (Zone C+) อีกร้อยละ 2.97

อย่างไรก็ตาม การลงทุนในการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) เป็นการลงทุนในพื้นที่ห่างไกล (Zone C) และพื้นที่ชายขอบ (Zone C+) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีใช้ในเชิงพาณิชย์ไม่ก่อให้เกิดกำไร และภาคเอกชนไม่มีความสนใจในการลงทุน ดังนั้น กสทช. จึงจำเป็นต้องดำเนินการลงทุนเพื่อวัตถุประสงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ลดช่องว่างในการเข้าถึงดิจิทัล และนำมาซึ่งการสร้างรายได้สำหรับเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งผลการประเมินประสิทธิภาพด้วยเครื่องมือต่าง ๆ อาจจะทำให้ความสำคัญกับต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งอาจจะทำให้ผลการประเมินประสิทธิภาพของโครงการ USO ที่เกี่ยวข้องกับการเงินได้ผลตอบแทนไม่มากนัก รวมถึงมีระยะการคืนทุนนานกว่าการลงทุนในเชิงพาณิชย์ แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่เป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ เพราะผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในรูปแบบที่มีใช้การเงินเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและเป็นการปูทางไปสู่การวางโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลของประเทศ เปิดประตูแห่งโอกาสให้กับประชาชนในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลซึ่งไม่ได้มีโอกาสเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ทำให้เกิดการเสริมแรงให้กับทรัพยากรมนุษย์ของชาติ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญสู่การสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศต่อไป

4. ผลการประเมินความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินโครงการเน็ตประชารัฐ

4.1 การประเมินความมีประสิทธิภาพ

ในการประเมินความมีประสิทธิภาพของโครงการเน็ตประชารัฐ เป็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนี้

1. เพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมด้วยเทคโนโลยีโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านสื่อสัญญาณสายเคเบิลใยแก้วนำแสง (Fiber-To-The-x: FTTx) ไปยังหมู่บ้านเป้าหมายและรองรับการขยายโครงข่ายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายในการเข้าถึงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เป็นการสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงบริการต่างๆ ของภาครัฐได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

3. เพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านเป้าหมายในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ การศึกษา การสาธารณสุข การเกษตร การค้าขายออนไลน์ ฯลฯ

4.1.1 ผลการประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถวิเคราะห์ได้ใน 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1. การนำเอาโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมด้วยโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านสื่อสัญญาณสายเคเบิลใยแก้วนำแสง (Fiber-To-The-x: FTTx) ไปยังหมู่บ้านเป้าหมาย มีผู้ใช้บริการหรือไม่

ประเด็นที่ 2. ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมที่ภาครัฐจัดให้บริการมากน้อยเพียงใด

ประเด็นที่ 3. การรองรับการขยายโครงข่ายในอนาคต มีผู้ประสงค์จะใช้บริการที่เชื่อมต่อจากโครงข่ายที่วางเอาไว้แล้วหรือไม่

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประเด็นที่ 1 ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของโครงการเน็ตประชารัฐ

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของโครงการเน็ตประชารัฐโดยมากเป็นนักเรียน นักศึกษา ประมาณร้อยละ 54.83 ในปีแรก และร้อยละ 60.82 ในปีที่สอง รองลงมาคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คิดเป็นร้อยละ 9.40 ในปีแรก และร้อยละ 8.21 ในปีที่สอง การให้บริการของโครงการเน็ตประชารัฐเป็นที่พึงพาของผู้ใช้บริการค่อนข้างมาก เพราะเมื่อไม่มีบริการอินเทอร์เน็ตจากแหล่งอื่น ผู้ที่เคยใช้บริการของโครงการก็จะมาใช้บริการของโครงการแทนในทันที คิดเป็นร้อยละ 89.4 ของผู้ที่ใช้บริการของโครงการทั้งหมด การเป็นที่พึงพาของผู้ใช้บริการยังแสดงออกได้จากการมีผู้ใช้บริการอีกส่วนหนึ่งที่หากไม่มีอินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐแล้วก็จะไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ตจากแหล่งใด ๆ เลย คิดเป็นร้อยละ 6.5 ของผู้ที่ใช้บริการของโครงการทั้งหมด

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประชารัฐมีสาเหตุที่สำคัญมาจากการมีที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานที่อยู่ใกล้จุดติดตั้ง โดยมีคะแนนเฉลี่ยของสาเหตุนี้ประมาณ 5.4 คะแนน ในปีแรก และ 6.3 คะแนน ในปีที่สอง (จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน) รองลงมาเป็นการใช้ในบางโอกาส เช่น การประชุมที่ศูนย์กลางหมู่บ้าน ได้คะแนน 4.3 คะแนน ในปีแรก และ 3.8 คะแนน ในปีที่สอง ลำดับที่สามคือ การมีคุณภาพสัญญาณดี เร็ว แรง สม่าเสมอ มีค่าคะแนนเท่ากับ 4.0 คะแนน ในปีแรก และ 4.2 คะแนน ในปีที่สอง

ผู้ที่ใช้บริการเน็ตประชารัฐมีจุดประสงค์หลักในด้านความบันเทิง ดูหนัง ฟังเพลง รับผิดชอบต่อดิจิทัลผ่านทางออนไลน์คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 43.4 (จากสัดส่วนทั้งหมดร้อยละ 100) ในปีแรก และร้อยละ 47.4 ในปีที่สอง รองลงมาคือ การติดต่อสื่อสารส่วนบุคคล หรือ ส่วนตัว เช่น โทรผ่าน Apps หรือ Video Call

คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 20.9 ในปีแรก และ 18.5 ในปีที่สอง ลำดับที่สาม คือ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั่วไป เช่น ข่าวสารบ้านเมือง ความรู้รอบตัว สุขภาพ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.2 ในปีแรก และ 12.4 ในปีที่สอง

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประเด็นที่ 2 ความพึงพอใจในการให้บริการโครงการเน็ตประชารัฐ

ผลการสำรวจความพึงพอใจในการใช้บริการอินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐ ในปีแรก และในปีที่สอง พบว่ามีความพึงพอใจต่อคุณภาพในภาพรวมของการให้บริการอินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐเท่ากับ 7.9 และ 8 คะแนนในแต่ละปี ตามลำดับ (จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน)

ทั้งนี้ ได้คะแนนความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องความง่ายในการสมัครและการเข้าใช้งานแต่ละครั้ง ซึ่งได้ 8.5 และ 8.6 คะแนนในแต่ละปี ตามลำดับ

ภาพรวมความพึงพอใจจากการรับบริการอินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐ ในปี 2564 และปี 2565 ทั้งช่องทางการใช้บริการและคุณภาพของการให้บริการอยู่ในระดับดี ที่คะแนนเฉลี่ย 7.8 และ 8.0 ตามลำดับ รองลงมาคือ ความสามารถเข้าใช้บริการได้รวดเร็ว ไม่ต้องรอคอยนาน มีขั้นตอนการเข้าใช้บริการไม่ยุ่งยาก ได้ 8.4 และ 8.5 คะแนน ตามลำดับ

ในลำดับที่สาม มีความพึงพอใจในเรื่องระยะทางและระยะเวลาในการเดินทางจากที่พักมายังจุดติดตั้งที่ผ่านใช้เป็นประจำ ซึ่งได้ 7.6 และ 7.9 คะแนน ตามลำดับ

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประเด็นที่ 3 การรองรับการขยายโครงข่ายในอนาคต

สำหรับการตัดสินใจของประชาชนที่สนับสนุนให้นำงบประมาณไปใช้ในการขยายโครงการเน็ตประชารัฐ ผลการสำรวจพบว่าในปีแรกมีผู้สนับสนุนร้อยละ 64.4 ให้นำงบประมาณของภาครัฐมาเน้นลงทุนขยายจุดติดตั้งให้เพิ่มขึ้น และในปีที่สองได้รับการสนับสนุนมากขึ้นเป็นร้อยละ 66.3

ในด้านความสนใจของประชาชนในการใช้อินเทอร์เน็ตประจำที่ซึ่งเป็นส่วนต่อขยายจากโครงการเน็ตประชารัฐ ผลการสำรวจพบว่า ในปีแรกมีผู้สนใจประมาณร้อยละ 25.6 แต่ได้ลดลงเหลือร้อยละ 20.4 ในปีที่สอง แต่สังเกตได้ว่ามีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประชารัฐอยู่แล้วในปีแรกประมาณร้อยละ 4.1 และเพิ่มเป็นร้อยละ 7.1 ในปีที่สอง ซึ่งหมายความว่าผู้ที่สนใจที่จะใช้บริการในปีแรกได้เปลี่ยนเป็นผู้ใช้บริการจริงประมาณร้อยละ 3.0

4.1.2 ผลการประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ในการประเมินการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ข้อนี้ สามารถวิเคราะห์ได้ใน 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1. โครงการสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในการเข้าถึงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้หรือไม่ อย่างน้อยที่สุดในความรู้สึกของประชาชนว่าภาครัฐมีนโยบายมุ่งลดความเหลื่อมล้ำ

ประเด็นที่ 2. โครงการได้ช่วยสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงบริการต่างๆ ของภาครัฐได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันหรือไม่

ประเด็นที่ 3. โครงการได้ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนมากน้อยเพียงใด

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประเด็นที่ 1 การช่วยลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในการเข้าถึงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

การลดช่องว่าง Digital divide ทางหนึ่งที่โครงการสามารถช่วยได้คือการช่วยให้ประชาชนที่ยังไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อนได้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ต ผลจากการสำรวจพบว่า มีผู้ที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อน ก่อนที่จะมีโครงการประมาณร้อยละ 7.5 ของผู้ใช้บริการของโครงการฯ ทั้งหมด

คนที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อนเหล่านี้ดูเหมือนจะเป็นคนจำนวนน้อยในประเทศซึ่งไม่ค่อยได้รับการสังเกตเห็นและไม่ค่อยมีการช่วยเหลือจากภาครัฐ แต่เมื่อโครงการเน็ตประชารัฐนำเอาอินเทอร์เน็ตเข้ามาให้บริการแล้วทำให้คนกลุ่มนี้ได้รับโอกาสที่จะใช้อินเทอร์เน็ตเป็นครั้งแรก

การลดช่องว่าง Digital divide อีกทางหนึ่งที่โครงการสามารถช่วยได้คือ การช่วยให้ประชาชนที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตที่คุณภาพไม่ค่อยดีมาก่อนได้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพดี เพราะว่าการใช้อินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพที่ไม่ดีทำให้ความสามารถในการใช้ประโยชน์น้อยกว่าผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพดีใช้ จึงเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ อันเกิดจากความเหลื่อมล้ำของคุณภาพของอินเทอร์เน็ตที่ใช้

ดังนั้น เมื่อคนเหล่านี้ได้มาใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ ก็ทำให้ได้รับอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพดี และจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลลงได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้คนที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตที่คุณภาพไม่ค่อยดีมาก่อนมีประมาณร้อยละ 1.3 ในกลุ่มของผู้ที่เคยใช้อินเทอร์เน็ต

การลดช่องว่าง Digital divide อีกทางหนึ่งที่โครงการสามารถช่วยได้คือ การช่วยให้ประชาชนที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตประจำที่ใช้ในที่พักได้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ สาเหตุที่ช่วยได้เพราะว่าการใช้อินเทอร์เน็ตประจำที่มีข้อดีคือ สามารถใช้ปริมาณอินเทอร์เน็ตได้ไม่จำกัด (Unlimited) ในความเร็วที่ไม่ลดลง ทำให้สามารถดาวน์โหลดและอัปโหลดไฟล์ขนาดใหญ่ได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างต่อเนื่องยาวนานโดยไม่ได้มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ซึ่งผู้ที่สามารถมีอินเทอร์เน็ตประจำที่ย่อมต้องมีรายได้มากเพียงพอที่จะจ่ายค่าอินเทอร์เน็ตรายเดือนได้

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประเด็นที่ 2 การช่วยสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงบริการต่างๆ ของภาครัฐได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

ผลการสำรวจพบว่า การจัดให้มีบริการของโครงการเน็ตประชารัฐสามารถช่วยสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนในการถึงบริการต่าง ๆ ของภาครัฐได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ในความรู้สึกของประชาชนได้ในระดับดี คือ 7.6 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน) ในปีแรก และ 7.7 คะแนน ในปีที่สอง

นอกจากนั้น ยังสามารถช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศอย่างเท่าเทียมกันด้วยคะแนน 7.5 คะแนน ในปีแรก และ 7.6 คะแนน ในปีที่สอง

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประเด็นที่ 3 การช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

โครงการเน็ตประชารัฐสามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยช่วยให้ประชาชนมีความคิดในการแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ ๆ หรือการเกิดความคิดในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากอินเทอร์เน็ต โดยได้รับคะแนน 6.29 คะแนน ในปีแรก และเป็น 6.37 คะแนน ในปีที่สอง

4.1.3 ผลการประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

ในการประเมินการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ข้อนี้ สามารถวิเคราะห์ได้ใน 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1. โครงการสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจได้มากน้อยเพียงใด อาทิ ในด้านการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ การเกษตร การค้าขายออนไลน์ ฯลฯ

ประเด็นที่ 2. โครงการสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพทางสังคมได้มากน้อยเพียงใด อาทิ ในด้านการศึกษา การสาธารณสุข ฯลฯ

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประเด็นที่ 1 การช่วยเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ

ผลการสำรวจข้อมูลจากตัวแทนหมู่บ้านพบว่า ตัวแทนหมู่บ้านมีความคาดหวังจากการได้รับการติดตั้งอินเทอร์เน็ตของโครงการเน็ตประชารัฐว่าจะนำพาเอาความเจริญด้านต่าง ๆ เข้ามายังชุมชนในอนาคตดังต่อไปนี้

ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ ความคาดหวังว่าจะทำให้การค้าขายในหมู่บ้านดีขึ้น โดยได้รับความคาดหวังเฉลี่ยร้อยละ 30.2 ในปีแรก จากคะแนนเต็มร้อยละ 100 (ในความหมายที่ว่า ร้อยละ 100 คือ เรื่องนั้นจะต้องเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน และร้อยละ 0 หมายถึง ไม่มีทางที่จะเป็นไปได้) แต่ลดลงเหลือร้อยละ 14.6 ในปีที่สอง

ในลำดับรองลงมา มีความคาดหวังว่าจะช่วยลดต้นทุนในการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน โดยมีความคาดหวังเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 27.0 ในปีแรก และลดลงเป็นร้อยละ 17.7 ในปีที่สอง ส่วนลำดับ

ที่สาม คือ การสร้างอาชีพด้านดิจิทัล โดยได้รับความคาดหวังร้อยละ 23.8 ในปีแรก แต่ลดลงเป็นร้อยละ 11.2 ในปีที่สอง

สาเหตุที่ความคาดหวังลดลงเพราะประชาชนยังตกอยู่ในภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และสถานการณ์ยังไม่คลี่คลาย ทำให้อาจจะมีความหวังที่ลดลงในเรื่องต่าง ๆ ไปตามสถานการณ์ที่หนักขึ้นของโรคระบาด

ประชาชนมีความเห็นว่าโครงการเน็ตประชารัฐประสบความสำเร็จในการช่วยเพิ่มศักยภาพในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ การศึกษา การสาธารณสุข การเกษตร และการค้าขายออนไลน์ โดยได้รับคะแนน 6.3 คะแนน ในปีแรก และ 6.4 คะแนน ในปีที่สอง (จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน) นอกจากนั้นยังอยากให้มีการขยายจุดให้บริการเพิ่มเติมอีก โดยได้รับคะแนน 8.4 คะแนนเท่ากัน ในทั้งสองปี

การประเมินประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประเด็นที่ 2 การช่วยเพิ่มศักยภาพทางสังคม

ตัวแทนหมู่บ้านมีความคาดหวังจากการได้รับการติดตั้งอินเทอร์เน็ตของโครงการเน็ตประชารัฐว่าจะนำพาเอาความเจริญด้านสังคมเข้ามายังชุมชนในอนาคต ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ ความหวังเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านดีขึ้น โดยได้รับความคาดหวังเฉลี่ยร้อยละ 42.7 ในปีแรก จากคะแนนเต็มร้อยละ 100 (ในความหมายที่ว่า ร้อยละ 100 คือ เรื่องนั้นน่าจะต้องเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน และร้อยละ 0 หมายถึง ไม่มีทางที่จะเป็นไปได้) แต่ลดลงเหลือร้อยละ 27.6 ในปีที่สอง

ในลำดับรองลงมา มีความคาดหวังว่าจะนำพาเอาการพัฒนาคุณภาพของคนในหมู่บ้านให้มีทักษะที่สูงขึ้น โดยมีความคาดหวังเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 41.9 ในปีแรก และลดลงเป็นร้อยละ 27.1 ในปีที่สอง ส่วนลำดับที่สาม คือ ความคาดหวังว่าจะมีการนำเอาเทคโนโลยีขั้นสูงที่ใช้อินเทอร์เน็ตเข้ามาในหมู่บ้าน เช่น Sensor (Internet of Things) โดยได้รับความคาดหวังร้อยละ 26.5 ในปีแรก แต่ลดลงเป็นร้อยละ 13.4 ในปีที่สอง

4.2 การประเมินความมีประสิทธิภาพ

1) Benefit-Cost Ratio (B/C Ratio) ซึ่งวัดจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อเงินลงทุนของโครงการเน็ตประชารัฐมีค่าอยู่ระหว่าง 1.01 เท่า ถึง 2.72 เท่า

2) New Users Per Investment (NUPI) ซึ่งวัดจากจำนวนประชาชนที่ไม่เคยเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเลย แต่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้จากบริการโทรคมนาคมของโครงการฯ เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในการลงทุน ซึ่งพบว่าเงินลงทุน 1 ล้านบาทของโครงการเน็ตประชารัฐจะให้โอกาสแก่คนที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อนเลยจำนวน 4.43 คนเป็นอย่างมาก และ 1.65 คนเป็นอย่างน้อย

3) Better Quality Per Investment (BQPI) ซึ่งวัดจากจำนวนประชาชนที่เคยเข้าถึงอินเทอร์เน็ตแต่ในคุณภาพที่ไม่ดี แต่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นได้จากบริการโทรคมนาคมของโครงการฯ เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในการลงทุนพบว่า โดยภาพรวมแล้ว การลงทุนสร้างโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงด้วยเงิน 1 ล้านบาทจะสามารถช่วยให้ที่เคยเข้าถึงอินเทอร์เน็ตแต่ในคุณภาพที่ไม่ดี แต่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นได้จากบริการโทรคมนาคมของโครงการฯ เป็นจำนวนเฉลี่ย 0.6245 คน เป็นอย่างมาก และ 0.2339 คน เป็นอย่างน้อย

4) Total Access Per Investment (TAPI) ซึ่งวัดจากจำนวนประชาชนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้จากบริการโทรคมนาคมของโครงการฯ เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในการลงทุน ผลการคำนวณค่าตัวชี้วัด TAPI พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วการลงทุนสร้างโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงด้วยเงิน 1 ล้านบาท จะสามารถให้บริการได้กับผู้ให้บริการ 8,704 คน-วัน เป็นอย่างมาก และ 3,246 คน-วัน เป็นอย่างน้อย

5) Digital Divide Alleviation (DDA) ซึ่งวัดจากจำนวนประชาชนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้จากบริการโทรคมนาคมของโครงการฯ โดยวัดจากจำนวนผู้ลงทะเบียนสะสมในปีที่สอง (ประมาณการเฉพาะที่ยังเป็นผู้ให้บริการที่ใช้อยู่เป็นประจำ) เทียบจำนวนประชากรไทยที่มีสัญชาติไทยทั้งหมด ภายใต้สมมติฐานว่าหากผู้ใช้บริการรายใหม่เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 10 ต่อวัน ทางโครงการเน็ตประชารัฐจะสามารถช่วยให้ประชากรมากถึงร้อยละ 16.86 ของทั้งประเทศเข้าถึงและใช้บริการอินเทอร์เน็ตของทางโครงการฯ

5. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบเบื้องต้นด้วยแบบจำลองเชิงปริมาณ

5.1 ผลการวิเคราะห์ด้วยบัญชีเมตริกซ์เชิงสังคม (Social Accounting Matrix: SAM) และแบบจำลองดุลยภาพครอบคลุม (Computable General Equilibrium: CGE)

ผลการศึกษาด้วยเมตริกซ์เชิงสังคม (SAM) และแบบจำลองดุลยภาพครอบคลุม (CGE) โดยวัดผลกระทบของการลงทุนในโครงการเน็ตประชารัฐและ USO รวม 39,378 ล้านบาท จำแนกเป็นโครงการเน็ตประชารัฐ จำนวน 9,848 ล้านบาท โครงการ USO Zone C จำนวน 20,118 ล้านบาท และ โครงการ USO Zone C+ จำนวน 9,412 ล้านบาท โดยมีความสัมพันธ์ในการทำธุรกรรมซื้อขาย (Transactions) ระหว่างภาคธุรกิจโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม ภาคเศรษฐกิจดิจิทัล และภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่ใช้ดิจิทัลเป็นฐานในการผลิตสินค้าและการให้บริการ รวมทั้งภาคครัวเรือนที่ได้รับรายได้จากภาคธุรกิจต่าง ๆ และใช้จ่ายซื้อในการอุปโภคบริโภค รวมทั้งการโอนเงินในรูปแบบต่าง ๆ และการเสียภาษี โดยมีข้อสมมติที่สำคัญ (Assumption) คือ การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างเต็มที่ (Full utilization) เสมือนกับการมีโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมเพิ่มขึ้นในพื้นที่เชิงพาณิชย์ (Commercial area equivalent) ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดของข้อมูลในตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิต (Input-Output Table) และบัญชีเมตริกซ์เชิงสังคม (Social Accounting Matrix) ไม่สามารถแยกเอาพื้นที่เชิงพาณิชย์ออกจากพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบได้ ดังนั้น การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองดุลยภาพครอบคลุม (CGE) ที่ใช้ฐานข้อมูล SAM เช่นนี้จึงอยู่บนข้อสมมุติ

ดังกล่าว ทั้งนี้ ตัวเลขผลการศึกษาก็จะทำให้เห็นถึงค่าขอบเขตสูงสุด (Upper bound) ของผลประโยชน์ที่จะสามารถเกิดขึ้นได้จากการลงทุน

ผลกระทบทางตรงที่เกิดขึ้นวัดได้จากผลประโยชน์ที่ภาคเศรษฐกิจโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมจะได้รับ (หลังจากหักภาษีทั้งปวง) ในขณะที่ผลกระทบทางอ้อมวัดได้จากผลประโยชน์ที่ภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ได้รับ (ซึ่งไม่ได้รวมภาษี) และผลกระทบเหนี่ยวนำวัดได้จากผลประโยชน์ที่ครัวเรือนได้รับจากการกระจายรายได้บวกกับการจัดเก็บภาษีที่ได้รับเพิ่มขึ้น

ผลประโยชน์ทั้งหมดจากการลงทุน (Total effect) เป็นจำนวนเงิน 1,368,600 ล้านบาท (คิดเป็นอัตราผลตอบแทน 34.75 เท่าของการลงทุน) โดยแยกได้เป็นผลประโยชน์ทางตรง (Direct effect) จำนวนเงิน 31,420 ล้านบาท (คิดเป็นอัตราผลตอบแทน 0.80 เท่าของการลงทุน) ผลประโยชน์ทางอ้อม (Indirect effect) จำนวนเงิน 1,203,930 ล้านบาท (คิดเป็นอัตราผลตอบแทน 30.57 เท่าของการลงทุน) และผลประโยชน์เหนี่ยวนำ (Induced effect) จำนวนเงิน 133,250 ล้านบาท (คิดเป็นอัตราผลตอบแทน 3.38 เท่าของการลงทุน)

ตารางที่ A1 ผลการศึกษาด้วยเมตริกซ์เชิงสังคม (SAM) และแบบจำลองดุลยภาพครอบคลุม (CGE)

ลำดับ	ผลกระทบ	มูลค่า (ล้านบาท)	ผลตอบแทน จากการลงทุน (เท่า)
1	ผลประโยชน์ทั้งหมดจากการลงทุน (Total effect)	1,368,600	34.75
1.1	ผลประโยชน์ทางตรง (Direct effect)	31,420	0.80
1.2	ผลประโยชน์ทางอ้อม (Indirect effect)	1,203,930	30.57
1.3	ผลประโยชน์เหนี่ยวนำ (Induced effect)	133,250	3.38
2	ผลประโยชน์ที่ภาคเศรษฐกิจการผลิตทั้งหมดจะได้รับ	1,038,960	26.38
2.1	ผลประโยชน์ที่ภาคเศรษฐกิจโครงสร้างพื้นฐาน โทรคมนาคมและเศรษฐกิจดิจิทัลจะได้รับ	102,400	2.60
2.2	ผลประโยชน์ที่ภาคเศรษฐกิจดิจิทัลจะได้รับ	70,980	1.80
2.3	ผลประโยชน์ที่ภาคเศรษฐกิจโครงสร้างพื้นฐาน โทรคมนาคมได้รับ (หลังจากหักภาษีทั้งปวง)	31,420	0.80
3	ผลประโยชน์ที่ครัวเรือนจะได้รับจากการกระจายรายได้	87,630	2.23
3.1	ผลประโยชน์ที่ครัวเรือนรายได้น้อยที่สุด ร้อยละ 40 จะได้รับจากการกระจายรายได้	49,490	1.26

ลำดับ	ผลกระทบ	มูลค่า (ล้านบาท)	ผลตอบแทน จากการลงทุน (เท่า)
3.2	ผลประโยชน์ที่ครัวเรือนรายได้ปานกลาง ร้อยละ 40 จะได้รับจากการกระจายรายได้	13,130	0.33
3.3	ผลประโยชน์ที่ครัวเรือนรายได้สูงที่สุด ร้อยละ 20 จะได้รับจากการกระจายรายได้	25,010	0.64
4	อัตราการเติบโตของรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน (Nominal GDP)	ร้อยละ 1.81	
5	อัตราการเติบโตของรายได้ประชาชาติที่แท้จริง (Real GDP)	ร้อยละ 0.14	
6	มูลค่าของการเติบโตของรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน (Nominal GDP)	279,830	7.11
7	มูลค่าของการเติบโตของรายได้ประชาชาติที่แท้จริง (Real GDP)	20,650	0.52
8	ผลประโยชน์ด้านการจัดเก็บภาษีที่เพิ่มขึ้น	45,610	1.16
8.1	ภาษีทางตรงที่จัดเก็บได้เพิ่มขึ้น	29,500	0.75
8.2	ภาษีทางอ้อมที่จัดเก็บได้เพิ่มขึ้น	14,840	0.38
8.3	ภาษีศุลกากรที่จัดเก็บได้เพิ่มขึ้น	1,270	0.03
8.4	เงินภาษีสุทธิ ลบจากเงินลงทุนโครงการเน็ตประชารัฐ และ USO	6,232	

ที่มา จากแบบจำลองดุลยภาพครอบคลุม (CGE)

ในบรรดาผลประโยชน์ที่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ จะได้รับนั้น เพียงเฉพาะภาคเศรษฐกิจดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมรวมกันจะได้รับประโยชน์เป็นจำนวนเงิน 102,400 ล้านบาท ซึ่งถือเป็นอัตราผลตอบแทน 2.60 เท่าของเงินลงทุน ซึ่งทำให้เห็นว่าการลงทุนในโครงการเน็ตประชารัฐและ USO หากมีการเชื่อมต่อโครงข่ายเข้ากับการใช้งานของภาคเอกชนในเศรษฐกิจดิจิทัลแล้วจะทำให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนอย่างแน่นอน

ไม่เพียงเท่านั้น การลงทุนในโครงการเน็ตประชารัฐและ USO ช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะ Inclusive growth คือ ครัวเรือนทุกระดับได้รับผลประโยชน์จากการกระจายรายได้ และเป็น Pro-poor growth เนื่องจากครัวเรือนรายได้น้อยที่สุด ร้อยละ 40 ได้รับประโยชน์มากที่สุด เป็นจำนวนเงินมากถึง 49,490 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นอัตราผลตอบแทน 1.26 เท่าของเงินลงทุน

โครงการเน็ตประชารัฐและ USO ยังจะมีส่วนช่วยขับเคลื่อนรายได้ประชาชาติโดยภาพรวม ในอัตราร้อยละ 1.81 ของ GDP เมื่อคิดจากรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน (Nominal GDP) และร้อยละ 0.14 เมื่อคิดจากรายได้ประชาชาติที่แท้จริง (Real GDP) ซึ่งหักอัตราเงินเฟ้อแล้ว

ในด้านการจัดเก็บภาษีที่จะได้รับเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ และการบริโภคของประชาชน ประเมินว่าภาครัฐจะได้รับภาษีเพิ่มขึ้นอีก 45,610 ล้านบาท คิดเป็นอัตราผลตอบแทน 1.16 เท่าของเงินลงทุน ซึ่งหมายความว่า ภาครัฐเมื่อจ่ายเงินลงทุนไปยังโครงการเน็ตประชารัฐและ USO เป็นจำนวนเงิน 39,378 ล้านบาทแล้ว เงินจำนวนนี้จะสามารถสร้างรายได้ในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่เสียภาษีให้แก่ภาครัฐจนกระทั่งเงินภาษีที่ได้รับจะมากกว่าเงินลงทุนได้ในที่สุด เท่ากับว่าเกิดความคุ้มค่าในการลงทุนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เสมือนว่าภาครัฐจะได้เงินรายได้สุทธิจากการลงทุนนี้ในรูปของภาษีเท่ากับ 6,232 ล้านบาท ทั้งนี้ ภาษีที่ภาครัฐจะจัดเก็บได้มากที่สุด คือ ภาษีทางตรง ซึ่งจัดเก็บจากรายได้ของครัวเรือนและผลกำไรของนิติบุคคล คิดเป็นจำนวนเงิน 29,500 ล้านบาท รองลงมาคือ ภาษีทางอ้อม ซึ่งจัดเก็บรวมกับการจำหน่ายสินค้า คิดเป็นจำนวนเงิน 14,840 ล้านบาท และภาษีศุลกากรอีกจำนวน 1,270 ล้านบาท

โดยสรุปแล้ว ผลการศึกษาด้วยเมตริกซ์เชิงสังคม (SAM) และแบบจำลองดุลยภาพครอบคลุม (CGE) ชี้ให้เห็นว่า การลงทุนโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในโครงการเน็ตประชารัฐและ USO จะสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจได้อย่างคุ้มค่า โดยสร้างผลประโยชน์ให้กับทั้งภาคการผลิต ภาคครัวเรือน และภาครัฐได้อย่างทั่วถึง สามารถช่วยให้เกิดพัฒนาโดยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนโดยเฉพาะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเศรษฐกิจดิจิทัล สามารถช่วยขับเคลื่อน GDP ของประเทศ และสามารถทำให้จัดเก็บภาษีกลับคืนมาได้มากกว่าเงินลงทุนที่จ่ายไป

5.2 ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีมูลค่าผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment: SROI)

การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิธีมูลค่าผลตอบแทนทางสังคม (SROI) เป็นการวัดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับภาคครัวเรือนอันเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของโครงการฯ เท่านั้น โดยวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการสร้างรายได้และการประหยัดค่าใช้จ่ายและต้นทุนของประชาชนผู้ให้บริการ และวัดผลกระทบทางสังคมจากประโยชน์จากการได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ประโยชน์ที่เกิดจากการติดต่อสื่อสารและประสานงาน และประโยชน์ที่เกิดจากการจัดการครอบครัว ข้อสังเกตที่สำคัญของการวัดผลกระทบด้วยเทคนิค SROI คือ การสัมผัสถึงการใช้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริง และสามารถแยกออกมาได้เป็นพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบ ทำให้ได้ข้อมูลในอีกมิติหนึ่งที่จะสามารถใช้เป็นขอบเขตล่าง (Lower bound) ของผลประโยชน์ที่เกิดจากการลงทุน

การผสมผสานกันระหว่างการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองดุลยภาพครอบคลุม (CGE) และวิธีมูลค่าผลตอบแทนทางสังคม (SROI) จึงจะทำให้เห็นทั้งขอบเขตบน (Upper bound) และขอบเขตล่าง (Lower

bound) ของผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการลงทุนในโครงการเน็ตประชารัฐและการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย SROI มีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในปีแรก คิดเป็นมูลค่าประมาณ 19,366 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และ 7,223 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย ต่อมาในปีที่สอง คิดเป็นมูลค่าประมาณ 24,265 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และ 9,050 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองปีจึงพบว่า มีมูลค่าเพิ่มขึ้น คิดเป็นมูลค่าประมาณ 4,899 ล้านบาทเป็นอย่างมาก และประมาณ 1,827 ล้านบาทเป็นอย่างน้อย ทั้งนี้ แม้ว่าจำนวนผู้ใช้บริการจะลดลงในปีที่สอง แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้บริการแต่ละคนเพิ่มขึ้น (Per capita benefits) จนสามารถชดเชยผลจากการลดลงของจำนวนผู้ใช้บริการได้ แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการที่ยังคงใช้บริการอยู่นั้นเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์จากการใช้งาน และจริงจังกับการใช้ประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือการขยายตัวของผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดจากการใช้งานอย่างมีคุณภาพและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับตัวเองมากขึ้นและไม่ได้เกิดจากการขยายตัวของฐานผู้ใช้บริการ

2) ผลกระทบทางสังคมในปีแรก คิดเป็นมูลค่าประมาณ 11,395 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และ 4,250 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย ต่อมาในปีที่สอง คิดเป็นมูลค่าประมาณ 17,364 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และ 6,476 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองปีพบว่า ผลกระทบทางสังคมมีการเพิ่มขึ้นในขณะที่ผลกระทบทางเศรษฐกิจลดลง โดยผลกระทบทางสังคมที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นมูลค่าประมาณ 5,969 ล้านบาทเป็นอย่างมาก และ 2,226 ล้านบาท เป็นอย่างน้อย โดยมีแหล่งที่มาของการเพิ่มขึ้นมาจากประโยชน์จากการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เน้นเพื่อการประกอบอาชีพ (เพิ่มขึ้น 6,250 ล้านบาท เป็นอย่างมาก และ 2,331 ล้านบาทเป็นอย่างน้อย) ซึ่งประชาชนเน้นการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและความรู้อย่างเข้มข้นที่ตนเองจะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อสู้กับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นอกจากนี้ยังได้รับประโยชน์จากการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการแพทย์ สาธารณสุขและโรคระบาด ซึ่งช่วยให้ตนเองและครอบครัวหรือคนใกล้ชิดมีความปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 หรือหากติดเชื้อก็สามารถรักษาได้อย่างถูกต้องและทันท่วงที ซึ่งคิดเป็นมูลค่าจากการป้องกันไม่ให้เกิดความสูญเสียสุขภาพและชีวิต รวมถึงค่ารักษาพยาบาลที่ไม่ต้องเสียไป คิดเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้นถึง 2,639 ล้านบาทเป็นอย่างมาก และ 984 ล้านบาทเป็นอย่างน้อย

3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจในปีแรก คิดเป็นมูลค่าประมาณ 7,971 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และ 2,973 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย ต่อมาในปีที่สอง คิดเป็นมูลค่าประมาณ 6,901 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และ 2,574 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองปีพบว่า การลดลงของผลกระทบทางเศรษฐกิจ คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1,070 ล้านบาทเป็นอย่างมาก และประมาณ 399 ล้านบาทเป็นอย่างน้อย สาเหตุหลักมาจากการถดถอยของกำลังซื้อของลูกค้าที่ทำให้การสั่งสินค้าทางออนไลน์ลดลง รวมถึงการ

จ่ายเงินเพื่อซื้อเนื้อหาดิจิทัลลดลงด้วย ซึ่งในตอนนี้คิดเป็นมูลค่าที่ลดลงประมาณ 393 ล้านบาทเป็นอย่างมาก และ 147 ล้านบาทเป็นอย่างน้อย อีกส่วนหนึ่งคือ การประหยัดค่าใช้จ่ายและต้นทุนที่ลดลงจากปีแรก เหตุผลสำคัญคือ ประชาชนลดการทำธุรกรรมลง เนื่องจากการระวังตัวโดยอยู่กับบ้านและไม่ออกไปภายนอก ทำให้เกิดจำนวนธุรกรรมต่าง ๆ ลดลง จึงส่งผลให้ไม่เกิดค่าใช้จ่ายอยู่แล้ว ดังนั้น ส่วนที่จะสามารถประหยัดได้จากการใช้บริการอินเทอร์เน็ตจากทางโครงการฯ จึงมีมูลค่าที่ลดลงไปตามสัดส่วนด้วย คิดเป็นการเปลี่ยนแปลงลดลงประมาณ 677 ล้านบาทเป็นอย่างมาก และ 252 ล้านบาทเป็นอย่างน้อย

4) ข้อสังเกตที่สำคัญสำหรับการใช้ประโยชน์ของนักเรียน นักศึกษา พบว่าแม้จะต้องเรียนออนไลน์ แต่เนื่องจากผู้ปกครองมีความเป็นห่วงบุตรหลานที่จะต้องออกจากบ้านไปยังจุดติดตั้งอินเทอร์เน็ตประเภท WiFi ชุมชน จึงตัดสินใจซื้ออินเทอร์เน็ตประจำที่ไว้ในที่พัก หรือเติมเงินอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ให้มากขึ้น ทำให้มีนักเรียนนักศึกษาเพียงจำนวนหนึ่งของผู้ปกครองไม่ได้มีกำลังซื้อมากเพียงพอ ที่มาใช้บริการอินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ เป็นประจำ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบในด้านการใช้ประโยชน์เพื่อการแสวงหาความรู้ และการศึกษาลดลงไปประมาณ 60 ล้านบาทเป็นอย่างมาก และ 22 ล้านบาทเป็นอย่างน้อย

โดยสรุปแล้ว เมื่อวัดผลกระทบเฉพาะที่เกิดกับภาคครัวเรือนจากการใช้ประโยชน์อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของโครงการฯ เฉพาะในช่วงเวลาเพียงสองปีที่สำรวจข้อมูล (Ex-post evaluation) พบว่า อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนทางเศรษฐกิจ (ROI) มีค่าประมาณ 0.54 เท่า เป็นอย่างมาก และ 0.20 เท่า เป็นอย่างน้อย ในขณะที่อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเชิงสังคม (SROI) มีค่าประมาณ 1.58 เท่า เป็นอย่างมาก และ 0.59 เท่า เป็นอย่างน้อย

5.3 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบเบื้องต้นด้วยแบบจำลองเศรษฐมิติ (Econometrics)

แบบจำลองเศรษฐมิติที่ได้วิเคราะห์เสร็จสิ้นแล้วประกอบด้วยสองส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบจำลองสำหรับการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจ และส่วนที่ 2 แบบจำลองเศรษฐมิติสำหรับการศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการโทรคมนาคม

ในส่วนแรก ได้ทำการวิเคราะห์ตัวแปรตาม (Dependent variable) ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแต่ละด้าน คือ มูลค่าการสร้างรายได้ มูลค่าการลดค่าใช้จ่ายด้านบริการโทรคมนาคม มูลค่าการประหยัดเวลา มูลค่าการลดต้นทุนทางธุรกรรม (Transaction cost) และมูลค่าการลดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ในส่วนที่สอง ได้ทำการวิเคราะห์ตัวแปรตาม (Dependent variable) ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐ และ USO การสร้างรายได้จากอินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ จำนวนเงินรายได้ที่สร้างจากอินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ ความสนใจที่จะใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ ในอนาคตในกลุ่มผู้ที่ยังไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ การตัดสินใจที่จะติดตั้งอินเทอร์เน็ตประจำที่ที่เป็นส่วนขยายจากโครงการฯ ความพึงพอใจจากการใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ ความพึงพอใจจากนโยบายการสร้างโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของรัฐบาลที่มุ่งลดช่องว่างทางดิจิทัล (Digital divide) และการบอกต่อให้ผู้อื่นใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ

5.3.1 ผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองเศรษฐมิติด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาที่สำคัญจากการประมาณค่าด้วยวิธี Tobit แสดงให้เห็นตัวแปรที่มีช่วยสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการสร้างรายได้จากการใช้บริการโทรคมนาคมจากโครงการเน็ตประชารัฐและ USO ที่สำคัญประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- 1) ผู้ที่มีอายุน้อยกว่ามีแนวโน้มที่จะสร้างรายได้ได้มากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า
- 2) โครงการเน็ตประชารัฐและ USO ช่วยให้สตรีมีช่องทางในการสร้างรายได้มากกว่าผู้ชาย
- 3) ผู้ที่ครอบครัวแล้วมีแนวโน้มที่จะสร้างรายได้ได้มากกว่าผู้ที่ยังเป็นโสด
- 4) ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองมีแนวโน้มที่จะสร้างรายได้ได้มากกว่าผู้ที่ยอยู่นอกเขตอำเภอเมือง
- 5) ผู้ที่มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์จะสร้างรายได้จากการใช้อินเทอร์เน็ตของโครงการฯ ได้มากกว่า
- 6) ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้จากอินเทอร์เน็ตมาสร้างผลงานสร้างสรรค์จะสามารถสร้างรายได้ได้มากกว่า
- 7) ผู้ที่เป็นนักเรียนจะมีแนวโน้มการสร้างรายได้ได้น้อยกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ
- 8) ผู้ที่ประกอบอาชีพนักธุรกิจ ค้าขาย รับราชการ พนักงานของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชน จะสร้างรายได้จากการใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ ได้มากกว่าอาชีพอื่น
- 9) ผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตจากจุดติดตั้งประเภท WiFi ชุมชนจะสามารถสร้างรายได้ได้มากกว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของโครงการฯ จากจุดติดตั้งประเภทอื่น

5.3.2 ผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองเศรษฐมิติด้านผลกระทบทางสังคม

ผลการวิเคราะห์สำคัญเรื่องความพึงพอใจจาก นโยบายการสร้างโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ด้วยวิธีการประมาณค่าแบบ Ordered Logit พบตัวแปรสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ที่มีอายุมากกว่า มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า
- 2) ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองมีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากกว่าผู้ที่พักอาศัยนอกเขตอำเภอเมือง
- 3) ผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยในช่วงเวลาที่ยังไม่มีโครงการฯ มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์มาก
- 4) ผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ประเภทเติมเงิน มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากกว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ประเภทรายเดือน
- 5) ผู้ที่มีภาระค่าใช้จ่ายด้านอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่น้อยกว่า มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีภาระค่าใช้จ่ายที่มากกว่า
- 6) ผู้ที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตประจำที่ใช้ในที่พักมีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีอินเทอร์เน็ตประจำที่ใช้ในที่พัก

- 7) ผู้ที่มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ที่ดีกว่า มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีทักษะที่น้อยกว่า
- 8) ผู้ที่ชอบแสวงหาความรู้ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มที่จะมีความพอใจมากกว่าผู้ที่ไม่ชอบ
- 9) ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์และชอบนำความรู้ที่ได้จากอินเทอร์เน็ตมาสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง มีแนวโน้มที่จะมีความพอใจมากกว่าผู้ที่ไม่ค่อยได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์
- 10) ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการฯ มีแนวโน้มที่จะมีความพอใจมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ค่อยดีต่อโครงการฯ
- 11) นักเรียน นักศึกษา มีแนวโน้มที่จะมีความพอใจมากกว่าผู้ประกอบการอาชีพอื่น
- 12) เกษตรกร นักธุรกิจและผู้ประกอบการค้าขาย มีแนวโน้มที่จะมีความพอใจน้อยกว่าผู้ประกอบการอาชีพอื่น
- 13) ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชายขอบ (โซน C+) มีแนวโน้มที่จะพอใจในด้านนโยบายการสร้างโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของรัฐบาล มากกว่าผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล (โซน C)
- 14) ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงกับจุดติดตั้งประเภท WiFi ชุมชน มีแนวโน้มที่จะมีความพอใจน้อยกว่าผู้ที่อยู่ใกล้จุดติดตั้งประเภทอื่น เช่น WiFi โรงเรียน WiFi โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอาคารศูนย์ USO Net เป็นต้น

5.4 ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM)

แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความสามารถที่แตกต่างไปจากแบบจำลองเศรษฐมิติโดยสามารถประมวลผลข้อมูลความสัมพันธ์หลายชั้นที่มีความซับซ้อน (Complex) จึงเหมาะกับการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงสังคม ดังนั้น การศึกษานี้จึงได้ใช้แบบจำลองดังกล่าวสำหรับการวิเคราะห์ในสองส่วน คือ ส่วนที่ 1 การประเมินผลกระทบทางสังคม และส่วนที่ 2 สำหรับการศึกษาวฤทธิกรรมการใช้บริการโทรคมนาคม

ในส่วนแรกได้ทำการสร้างตัวแปรตาม (Dependent variable) เพื่อสะท้อนผลกระทบทางสังคม (SOC) ขึ้นจากการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐและ USO ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น และการใช้ประโยชน์เพื่อการรับเนื้อหาดิจิทัลผ่านทางออนไลน์

ในส่วนที่สอง ได้ทำการวิเคราะห์ตัวแปรตาม (Dependent variable) ที่เกี่ยวข้องกับความสนใจที่จะใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐและ USO ในอนาคต ในกลุ่มผู้ที่ยังไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการฯ ความสนใจที่จะติดตั้งอินเทอร์เน็ตประจำที่ ที่เป็นส่วนขยายจากโครงการเน็ตประชารัฐและ USO ความพึงพอใจโดยภาพรวมจากการใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐและ USO ความพึงพอใจจากนโยบายการสร้างโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของรัฐบาลเพื่อมุ่งลดช่องว่างทางดิจิทัล (Digital divide) และแนวโน้มที่จะบอกต่อให้ผู้อื่นใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐและ USO

ผลการศึกษาที่สำคัญปรากฏอยู่ในแบบจำลองที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผลกระทบทางสังคม ซึ่งมีข้อค้นพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลกระทบทางสังคม อาทิ รายได้ที่มีมากขึ้น

การไม่เคยมีประสบการณ์ใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อน การได้อินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพสัญญาณที่ดีขึ้น การประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และการมีทักษะเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตที่ดี

ในขณะที่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลกระทบทางสังคม อาทิ อายุที่มากขึ้น การไม่มีความสามารถในการแสวงหาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ต การไม่มีความสามารถในการจำแนกข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงออกจากข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นความจริง และการไม่มีความคิดในการแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่หรือการเกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ได้รับจากระบบอินเทอร์เน็ต

6. การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของโครงการเน็ตประชารัฐ

เมื่อได้วิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมแยกเฉพาะของโครงการเน็ตประชารัฐ ด้วยแบบจำลอง CGE และเทคนิค SROI ได้ข้อสรุปที่สำคัญดังนี้

6.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง CGE

การลงทุนในโครงการเน็ตประชารัฐจะช่วยให้เกิดการเติบโตของรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน (Nominal GDP) ซึ่งคิดจากผลรวมของมูลค่าเพิ่ม (Value added) เป็นมูลค่าประมาณ 69,985 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการหมุนเวียนของเงินลงทุนในระบบเศรษฐกิจประมาณ 7.11 เท่า และ仍将ช่วยทำให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริง (Real GDP) เพิ่มขึ้นประมาณ 5,164 ล้านบาท

ในด้านมูลค่าผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งระบบเศรษฐกิจ การลงทุนในโครงการเน็ตประชารัฐจะช่วยให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจประมาณ 342,287 ล้านบาท จำแนกเป็นผลประโยชน์ทางตรง (Direct effect) ประมาณ 7,858 ล้านบาท ผลประโยชน์ทางอ้อม (Indirect effect) ประมาณ 301,103 ล้านบาท และผลประโยชน์เหนี่ยวนำ (Induced effect) ประมาณ 33,326 ล้านบาท ทั้งนี้มูลค่าของผลประโยชน์ทางอ้อมที่ปรากฏค่อนข้างสูงเพราะอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของภาคเศรษฐกิจดิจิทัลและภาคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงโดยไม่มีค่าใช้จ่ายทำให้ต้นทุนในการใช้อินเทอร์เน็ตลดลงอย่างมากสำหรับผู้บริโภคในภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับวิสาหกิจชุมชน และการค้าออนไลน์ จึงทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นมากบนโลกออนไลน์ อันนำไปสู่การซื้อขายสินค้าจากภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อการค้าและการผลิตที่ต่อเนื่องกันบนห่วงโซ่อุปทานที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

ไม่เพียงเท่านั้น การลงทุนในโครงการเน็ตประชารัฐช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะ Inclusive growth คือ คริวเรือนทุกระดับได้รับผลประโยชน์จากการกระจายรายได้ และเป็น Pro-poor growth เนื่องจากคริวเรือนรายได้น้อยที่สุด ร้อยละ 40 ได้รับประโยชน์มากที่สุด เป็นจำนวนเงินมากถึง 12,377 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นอัตราผลตอบแทน 1.26 เท่าของเงินลงทุน

โครงการเน็ตประชารัฐและ USO ยังจะมีส่วนช่วยขับเคลื่อนรายได้ประชาชาติโดยภาพรวม ในอัตราร้อยละ 0.45 ของ GDP เมื่อคิดจากรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน (Nominal GDP) และร้อยละ 0.04 เมื่อคิดจากรายได้ประชาชาติที่แท้จริง (Real GDP) ซึ่งหักอัตราเงินเฟ้อแล้ว

ในด้านการจัดเก็บภาษีที่จะได้รับเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ และการบริโภคของประชาชน ประเมินว่าภาครัฐจะได้รับภาษีเพิ่มขึ้นอีก 11,407 ล้านบาท คิดเป็นอัตราผลตอบแทน 1.16 เท่าของเงินลงทุน ซึ่งหมายความว่า ภาครัฐเมื่อจ่ายเงินลงทุนไปยังโครงการเน็ตประชารัฐเป็นจำนวนเงิน 9,848 ล้านบาทแล้ว เงินจำนวนนี้จะสามารถสร้างรายได้ในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่เสียภาษีให้แก่ภาครัฐ จนกระทั่งเงินภาษีที่ได้รับจะมากกว่าเงินลงทุนได้ในที่สุด เท่ากับว่าเกิดความคุ้มค่าในการลงทุนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เสมือนว่าภาครัฐจะได้เงินรายได้สุทธิจากการลงทุนนี้ในรูปของภาษีเท่ากับ 1,558 ล้านบาท ทั้งนี้ ภาษีที่ภาครัฐจะจัดเก็บได้มากที่สุด คือ ภาษีทางตรง ซึ่งจัดเก็บจากรายได้ของครัวเรือนและผลกำไรของนิติบุคคล คิดเป็นจำนวนเงิน 7,377 ล้านบาท รองลงมาคือ ภาษีทางอ้อม ซึ่งจัดเก็บรวมกับการจำหน่ายสินค้า คิดเป็นจำนวนเงิน 3,711 ล้านบาท และภาษีศุลกากรอีกจำนวน 317 ล้านบาท

โดยสรุปแล้ว ผลการศึกษาด้วยเมตริกซ์เชิงสังคม (SAM) และแบบจำลองดุลยภาพครอบคลุม (CGE) ชี้ให้เห็นว่า การลงทุนโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในโครงการเน็ตประชารัฐจะสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจได้อย่างคุ้มค่า โดยสร้างผลประโยชน์ให้กับทั้งภาคการผลิต ภาคครัวเรือน และภาครัฐ ได้อย่างทั่วถึง สามารถช่วยให้เกิดพัฒนาโดยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนโดยเฉพาะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเศรษฐกิจดิจิทัล สามารถช่วยขับเคลื่อน GDP ของประเทศ และสามารถทำให้จัดเก็บภาษีกลับคืนมาได้มากกว่าเงินลงทุนที่จ่ายไป

6.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SROI

เมื่อได้จำนวนผู้ใช้บริการทั้งในปีแรกและปีที่สองแล้วจะสามารถคำนวณผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของทั้งประเทศ จากการให้บริการอินเทอร์เน็ตจากโครงการเน็ตประชารัฐ ได้ดังนี้

- 1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งประเทศในปีแรก คิดเป็นมูลค่าประมาณ 12,127 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และประมาณ 4,523 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย
- 2) ในปีแรกพบว่า ผลกระทบทางสังคมมีมูลค่ามากกว่าผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยผลกระทบทางสังคมคิดเป็นประมาณ 7,701 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และประมาณ 2,872 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย ในขณะที่ผลกระทบทางเศรษฐกิจคิดเป็นประมาณ 4,426 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และประมาณ 1,651 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย
- 3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งประเทศในปีที่สอง คิดเป็นมูลค่าประมาณ 15,482 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และประมาณ 5,774 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย
- 4) ในปีที่สองยังพบว่า ผลกระทบทางสังคมยังมีมูลค่ามากกว่าผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยผลกระทบทางสังคมคิดเป็นประมาณ 11,345 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และประมาณ 4,231 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย ในขณะที่ผลกระทบทางเศรษฐกิจคิดเป็นประมาณ 4,137 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างมาก และประมาณ 1,543 ล้านบาทต่อปี เป็นอย่างน้อย

อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) มีค่าประมาณ 0.84 เท่า เป็นอย่างมาก และ 0.31 เท่า เป็นอย่างน้อย ในขณะที่อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเชิงสังคม (SROI) มีค่าประมาณ 2.72 เท่า เป็นอย่างมาก และ 1.01 เท่า เป็นอย่างน้อย

7. การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจของการดำเนินการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO)

เมื่อได้วิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่แยกเฉพาะของการดำเนินการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) ด้วยแบบจำลอง CGE ได้ข้อสรุปที่สำคัญดังนี้

การลงทุนในโครงการ USO จะช่วยทำให้เกิดการเติบโตของรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน (Nominal GDP) ซึ่งคิดจากผลรวมของมูลค่าเพิ่ม (Value added) เป็นมูลค่าประมาณ 209,844 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการหมุนเวียนของเงินลงทุนในระบบเศรษฐกิจประมาณ 7.11 เท่า และจะช่วยทำให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริง (Real GDP) เพิ่มขึ้นประมาณ 15,485 ล้านบาท

ในด้านมูลค่าผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งระบบเศรษฐกิจ การลงทุนในโครงการ USO จะช่วยทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจประมาณ 1,026,313 ล้านบาท จำแนกเป็นผลประโยชน์ทางตรง (Direct effect) ประมาณ 23,562 ล้านบาท ผลประโยชน์ทางอ้อม (Indirect effect) ประมาณ 902,827 ล้านบาท และผลประโยชน์เหนี่ยวนำ (Induced effect) ประมาณ 99,924 ล้านบาท ทั้งนี้มูลค่าของผลประโยชน์ทางอ้อมที่ปรากฏค่อนข้างสูงเพราะอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของภาคเศรษฐกิจดิจิทัลและภาคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงโดยไม่มีค่าใช้จ่ายทำให้ต้นทุนในการใช้อินเทอร์เน็ตลดลงอย่างมากสำหรับผู้บริโภคในภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับวิสาหกิจชุมชนและการค้าออนไลน์ จึงทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นมากบนโลกออนไลน์ อันนำไปสู่การซื้อขายสินค้าจากภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อการค้าและการผลิตที่ต่อเนื่องกันบนห่วงโซ่อุปทานที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

ไม่เพียงเท่านั้น การลงทุนในโครงการ USO ช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะ Inclusive growth คือ คราวเรือนทุกระดับได้รับผลประโยชน์จากการกระจายรายได้ และเป็น Pro-poor growth เนื่องจากครัวเรือนรายได้น้อยที่สุด ร้อยละ 40 ได้รับประโยชน์มากที่สุด เป็นจำนวนเงินมากถึง 37,112 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นอัตราผลตอบแทน 1.26 เท่าของเงินลงทุน

โครงการ USO ยังจะมีส่วนช่วยขับเคลื่อนรายได้ประชาชาติโดยภาพรวม ในอัตราร้อยละ 1.36 ของ GDP เมื่อคิดจากรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน (Nominal GDP) และร้อยละ 0.10 เมื่อคิดจากรายได้ประชาชาติที่แท้จริง (Real GDP) ซึ่งหักอัตราเงินเฟ้อแล้ว

ในด้านการจัดเก็บภาษีที่จะได้รับเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ และการบริโภคของประชาชน ประเมินว่าภาครัฐจะได้รับภาษีเพิ่มขึ้นอีก 34,202 ล้านบาท คิดเป็นอัตราผลตอบแทน 1.16 เท่าของเงินลงทุน ซึ่งหมายความว่า เมื่อกองทุน USO จ่ายเงินลงทุนไปยังโครงการ USO เป็นจำนวนเงิน 29,530 ล้านบาทแล้ว เงินจำนวนนี้จะสามารถสร้างรายได้ในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่เสียภาษี

ให้แก่ภาครัฐจนกระทั่งเงินภาษีที่ได้รับจะมากกว่าเงินลงทุนได้ในที่สุด เท่ากับว่าเกิดความคุ้มค่าในการลงทุนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ภาษีที่ภาครัฐจะจัดเก็บได้มากที่สุด คือ ภาษีทางตรง ซึ่งจัดเก็บจากรายได้ของครัวเรือน และผลกำไรของนิติบุคคล คิดเป็นจำนวนเงิน 22,122 ล้านบาท รองลงมาคือ ภาษีทางอ้อม ซึ่งจัดเก็บรวมกับการจำหน่ายสินค้า คิดเป็นจำนวนเงิน 11,128 ล้านบาท และภาษีศุลกากรอีกจำนวน 952 ล้านบาท

โดยสรุปแล้ว ผลการศึกษาด้วยเมตริกซ์เชิงสังคม (SAM) และแบบจำลองดุลยภาพครอบครัว (CGE) ชี้ให้เห็นว่า การลงทุนโครงสร้างอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในโครงการ USO จะสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจได้อย่างคุ้มค่า โดยสร้างผลประโยชน์ให้กับทั้งภาคการผลิต ภาคครัวเรือน และภาครัฐได้อย่างทั่วถึง สามารถช่วยให้เกิดพัฒนาโดยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนโดยเฉพาะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเศรษฐกิจดิจิทัล และสามารถช่วยขับเคลื่อน GDP ของประเทศได้อย่างดีเยี่ยม

8. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการโครงการเน็ตประชารัฐและการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO)

ข้อค้นพบจากการสำรวจภาคสนามทำให้เห็นถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการโครงการเน็ตประชารัฐและการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) ในมุมมองของการใช้ประโยชน์ของประชาชน ดังต่อไปนี้

- 1) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านในภาคต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน บางแห่งกระจุกตัว บางแห่งกระจายตัว ทำให้จุดติดตั้งเพียง 1 จุดในหมู่บ้านไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งานของประชาชนในหมู่บ้านนั้น
- 2) การใช้ประโยชน์ของประชาชนขึ้นอยู่กับทักษะที่มีมาแต่เดิมของผู้ใช้บริการแต่ละคนด้วย แม้ว่าจะมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเข้าไปถึงพื้นที่ แต่หากประชาชนไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อนย่อมไม่ทราบว่ายินเทอร์เน็ตจะมีผลดีต่อตนเองอย่างไร และหากไม่มีผู้แนะนำการใช้งานย่อมไม่สามารถใช้เป็นด้วยตนเอง
- 3) ข้อจำกัดของการใช้ประโยชน์ของประชาชนคือ การเคลื่อนที่ไปมาระหว่างที่พักและที่ทำงาน ทำให้ไม่ได้หยุดนิ่งกับที่ โดยเฉพาะเกษตรกรที่เดินทางจากที่พักไปยังพื้นที่เพาะปลูก จึงไม่ค่อยได้มีโอกาสเข้ามาใช้บริการอินเทอร์เน็ต ณ จุดติดตั้งได้ ในขณะที่ลักษณะทางกายภาพของบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของโครงการเป็นการติดตั้งอยู่ ณ จุดใดจุดหนึ่ง จึงทำให้มีเพียงบางจังหวะเวลาที่ประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรจะได้เข้ามาใช้บริการ
- 4) การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ประชาชนไม่ออกจากบ้าน ทำให้ปริมาณการใช้บริการลดลงระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว

5) ประชาชนในบางพื้นที่มีทัศนคติที่แตกต่างจากประชาชนในพื้นที่อื่นในเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต เช่น หากพบว่าเข้าไปใช้อินเทอร์เน็ต ณ จุดติดตั้ง จะถูกมองว่าเป็นคนที่ไม่ยอมใช้เวลาไปทำงาน ทำให้ประชาชนในพื้นที่เหล่านี้หลีกเลี่ยงที่จะเข้าไปใช้บริการ เพื่อผลทางภาพลักษณ์ของตนเอง

6) ในบางจุดติดตั้ง ผู้ใช้บริการโดยส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งล่องมวงเข้ามาใช้บริการกันเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ใหญ่หลายคนไม่กล้าที่จะเข้าไปใช้บริการด้วย เพราะดูเหมือนว่าจะเข้าไปแย่งเด็กใช้ หรืออาจจะถูกมองว่าเป็นเด็ก ๆ

7) ประชาชนยังใช้ประโยชน์ในด้านการสร้างเนื้อหาดิจิทัล (Digital content) และสร้างรายได้จากเนื้อหาดิจิทัลได้น้อย ทำให้ผลกระทบทางเศรษฐกิจในด้านนี้ยังมีจำกัด

9. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1 ข้อเสนอแนะการต่อยอดโครงการ และการขยายผลการดำเนินงานการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) และโครงการเน็ตประชารัฐ

ในการต่อยอดโครงการและขยายผลการดำเนินงานการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) และโครงการเน็ตประชารัฐ ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1) เพิ่มจุดติดตั้งในหมู่บ้านที่มีการกระจายตัวสูง เช่น กลางหมู่บ้าน และปลายหมู่บ้านทั้งสองฝั่งรวมแล้วประมาณ 3 จุดต่อหมู่บ้าน

2) เสริมสร้างทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตให้กับประชาชนในหมู่บ้าน และชี้ให้เห็นประโยชน์ของการใช้อินเทอร์เน็ตในการทำงานและการสร้างรายได้

3) สร้างภาพลักษณ์ของความทันสมัยและเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสร้างรายได้ในเศรษฐกิจดิจิทัลและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้กับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการ

4) สร้างเสริมทักษะและความสามารถในการสร้างเนื้อหาดิจิทัล (Digital content) และชี้ช่องทางในการสร้างรายได้จากการจำหน่ายเนื้อหาดิจิทัล

9.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มขนาดของผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินงานของโครงการเน็ตประชารัฐ และการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO)

ในการเพิ่มขนาดของผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินงานของโครงการเน็ตประชารัฐและการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) ควรดำเนินการดังนี้

1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ยังมีน้อย คือ การสร้างเนื้อหาดิจิทัล (Digital content) และการสร้างรายได้จากเนื้อหาดิจิทัล หากสามารถเพิ่มทักษะและความสามารถในการสร้างเนื้อหาดิจิทัล (Digital content)

และชี้ช่องทางในการสร้างรายได้จากการจำหน่ายเนื้อหาดิจิทัลได้แล้ว จะทำให้สามารถเพิ่มผลกระทบทางเศรษฐกิจได้อีกมาก

2) ผลกระทบทางสังคมที่ยังมีน้อย คือ การรับการปรึกษาจากผู้รู้ หรือผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการสื่อสารทางไกล ซึ่งหากสามารถพัฒนาการให้บริการการแพทย์ทางไกล (Telemedicine) เพื่อให้บริการแก่ประชาชนผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและขาดแคลนแพทย์ จะทำให้สามารถเพิ่มผลกระทบทางสังคมได้อีกมาก

3) ผลกระทบทางสังคมอื่น ๆ ที่สามารถขยายผลได้ เช่น การสร้างโอกาสให้กับประชาชนด้านการศึกษาตลอดชีวิต โดยเริ่มต้นจากเด็กนักเรียนที่มีโอกาสได้เรียนออนไลน์ในคุณภาพที่ดีทัดเทียมกับนักเรียนในตัวเมือง โอกาสในการสอบเข้าโรงเรียนที่ดีหรือสถาบันอุดมศึกษาที่ดี โอกาสที่จะได้เรียนภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษา โอกาสที่จะได้รับรู้แนวคิดเชิงสร้างสรรค์ การประดิษฐ์คิดค้น ตัวอย่างของการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในท้องถิ่นของตนต่อไป

4) การเชื่อมโยงผลการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มุ่งการใช้ประโยชน์ของเกษตรกรเข้ากับสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่ามหาศาล เช่น การใช้ประโยชน์ด้านการแปรสัญญาณภาพจากดาวเทียมร่วมกับข้อมูลภาคพื้นดินที่ได้จากเกษตรกรในพื้นที่จะทำให้เกษตรกรทราบว่าควรต้องปลูกพืชชนิดใดที่เหมาะสมกับพื้นที่และจะได้อัตราผลผลิตที่ดี การถ่ายภาพพืชที่เป็นโรคแล้วอัปโหลดเข้าในแอปพลิเคชันจะทำให้เกษตรกรรู้ว่าพืชเป็นโรคใดได้ทันทีและจะสามารถแก้ไขได้ทันท่วงทีอันจะช่วยลดการสูญเสียจากการแพร่ระบาดของโรคพืช เป็นต้น

5) การจัดการที่ดีในด้านการดูแลและบำรุงรักษาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ได้ลงทุนไว้แล้วเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว ดังนั้น การกำหนดความชัดเจนถึงหน่วยงานและแหล่งที่มาของงบประมาณในการดูแลและบำรุงรักษาโครงข่ายฯ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องตัดสินใจในเชิงนโยบายต่อไป

9.3 แนวทางการปรับตัวของผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบในพื้นที่

การจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) และโครงการเน็ตประชารัฐ แทบจะไม่มีผลเสียต่อคนกลุ่มใด เพราะเป็นพื้นที่ซึ่งมีใช้เชิงพาณิชย์ ทำให้ไม่เป็นการแข่งขันกับผู้ประกอบการโทรคมนาคมรายอื่น อีกทั้งไม่ได้เป็นประเด็นทางการเมืองที่จะก่อให้เกิดการขัดแย้งทางผลประโยชน์ของคนในพื้นที่ ดังนั้น ผู้ที่ได้รับผลกระทบในทางลบจึงมีน้อย

ในขณะที่ผู้ที่ได้รับผลกระทบในทางบวกมีมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียน นักศึกษา ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ทัดเทียมกับนักเรียนในตัวเมือง เปิดโอกาสให้สร้างความฝันที่จะมีอาชีพในเศรษฐกิจดิจิทัล เสริมทักษะด้านดิจิทัลที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างรายได้ เช่น การเป็น YouTuber หรือ Influencer เป็นต้น ทำให้เกิดความฝันที่จะเป็นนักกีฬาเหรียญทองซีเกมส์ในการแข่งขันเกมส์ออนไลน์ เป็นต้น

อีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับประโยชน์มากคือแพทย์ในพื้นที่ห่างไกล เพราะไว้ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) บางแห่งมีแพทย์เพียงคนเดียว และต้องตรวจวินิจฉัยผู้ป่วยทุกคนในโรคที่หลากหลาย

และไม่เชี่ยวชาญ โดยตั้งอยู่บนความเสี่ยงว่าจะวินิจฉัยผิดและถูกผู้ป่วยหรือญาติผู้ป่วยฟ้องร้องดำเนินคดี การมีอินเทอร์เน็ตในโรงพยาบาลทำให้มั่นใจที่จะสื่อสารกับแพทย์คนอื่นที่มีความเชี่ยวชาญแต่อยู่ห่างไกล ซึ่งช่วยลดความผิดพลาดในการวินิจฉัยโรคได้ และเป็นการเสริมกำลังใจให้กับแพทย์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกล

ครูเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบในทางบวกอีกกลุ่มหนึ่ง เพราะว่าครูสามารถเข้าถึงสื่อการสอนที่หลากหลาย และมีตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จให้ศึกษาจากทั่วโลก ทำให้คุณภาพของการสอนดีขึ้นด้วย และยังสามารถมอบหมายงานให้นักเรียนได้อย่างทันสมัยและทัดเทียมกับการจัดการศึกษาในตัวเมือง ทำให้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ควรจะปรับตัวมากที่สุดน่าจะเป็นเกษตรกร เพราะผลจากการศึกษาชี้ว่ายังเป็นกลุ่มที่ไม่ได้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตจากโครงการอย่างจริงจัง ทั้งนี้สาเหตุเพราะพื้นที่ทำการเกษตรยังไม่ได้มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตของโครงการครอบคลุมไปถึง และไม่ค่อยได้มีโอกาสเข้ามาใช้บริการ ณ จุดติดตั้ง สิ่งที่ต้องทำเพื่อช่วยให้เกษตรกรปรับตัวเข้ากับการเป็น Smart farmer ได้ต้องมีการผลักดันอย่างจริงจัง เช่น การดำเนินโครงการเน็ตประชารัฐหรือ USO ในกลุ่มเป้าหมายเกษตรกร Smart farmer เป็นต้น โดยเน้นให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเข้าใจประโยชน์ของอินเทอร์เน็ต และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตจากโครงการเพื่อพัฒนาการทำเกษตร รวมถึงสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นผ่านช่องทางการค้าออนไลน์ ทั้งนี้อาจจะเป็นการแลกเปลี่ยนวิทยากรจากพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จมาแนะนำให้เกษตรกรในพื้นที่ที่ยังต้องปรับตัวให้เกิดการเอาอย่างหรือทำตามความสำเร็จของกันและกัน เมื่อเกษตรกรปรับตัวให้กลายเป็น Smart farmer ได้ก็จะช่วยให้เกิดประโยชน์จากการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) และโครงการเน็ตประชารัฐอีกมหาศาลในระยะยาว

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง
กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
ร่วมกับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่